

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 9. jūnijā
(OR. en)

10064/22

FIN 648

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2022. gada 8. jūnijs

Saņēmējs: Padomes Ģenerālsekretariāts

K-ļas dok. Nr.: COM(2022) 401 final

Temats: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN REVĪZIJAS PALĀTAI Gada ziņojums par ES budžeta pārvaldību un sniegumu 2021. finanšu gadā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 401 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 401 *final*

Strasbūrā, 7.6.2022.
COM(2022) 401 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN REVĪZIJAS PALĀTAM

Gada ziņojums par ES budžeta pārvaldību un sniegumu 2021. finanšu gadā

Annual Management and Performance Report for the EU Budget

Volume I

FINANCIAL YEAR

2021

#EUBUDGET

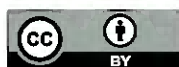
INTEGRATED FINANCIAL AND
ACCOUNTABILITY REPORTING 2021

Budget

The European Commission is not liable for any consequence stemming from the reuse of this publication.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022

© European Union, 2022

The reuse policy of European Commission documents is implemented by Commission Decision 2011/833/EU of 12 December 2011 on the reuse of Commission documents (OJ L 330, 14.12.2011, p. 39). Unless otherwise noted, the reuse of this document is authorised under a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). This means that reuse is allowed provided appropriate credit is given and any changes are indicated.

For any use or reproduction of elements that are not owned by the European Union, permission may need to be sought directly from the respective rightholders.

All photos © European Union, unless otherwise stated.

2021 Annual Management and Performance Report for the EU Budget – Volume I

Print	ISBN 978-92-76-49919-0	ISSN 2599-7084	doi:10.2761/022851	KV-AQ-22-001-EN-C
EPUB	ISBN 978-92-76-49866-7	ISSN 2599-7092	doi:10.2761/07897	KV-AQ-22-001-EN-E
PDF	ISBN 978-92-76-49892-6	ISSN 2599-7092	doi:10.2761/093153	KV-AQ-22-001-EN-N

Also available:

2021 Annual Management and Performance Report for the EU Budget – Volume II – Annexes

Print	ISBN 978-92-76-51013-0	ISSN 2599-7084	doi:10.2761/733952	KV-AQ-22-002-EN-C
EPUB	ISBN 978-92-76-51014-7	ISSN 2599-7092	doi:10.2761/748965	KV-AQ-22-002-EN-E
PDF	ISBN 978-92-76-51012-3	ISSN 2599-7092	doi:10.2761/285345	KV-AQ-22-002-EN-N

2021 Annual Management and Performance Report for the EU Budget – Volume III – Technical annexes

Print	ISBN 978-92-76-51105-2	ISSN 2599-7084	doi:10.2761/762638	KV-AQ-22-003-EN-C
EPUB	ISBN 978-92-76-51106-9	ISSN 2599-7092	doi:10.2761/487237	KV-AQ-22-003-EN-E
PDF	ISBN 978-92-76-51104-5	ISSN 2599-7092	doi:10.2761/064137	KV-AQ-22-003-EN-N

Gada ziņojums par ES budžeta pārvaldību un sniegumu 2021. finanšu gadā un tā pielikumi ir Komisijas galvenais ieguldījums ikgadējā budžeta izpildes apstiprinājuma procedūrā ⁽¹⁾, ko Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome izmanto, lai pārbaudītu ES budžeta izpildi. Ar to tiek izpildīti Komisijas pienākumi saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību darbību ⁽²⁾ un Finanšu regulu ⁽³⁾. ES budžeta izpilde ir dalīta atbildība. Komisija cieši sadarbojas ar dalībvalstīm un citiem partneriem un organizācijām.

Ziņojums sastāv no šādiem trīs sējumiem:

- I sējumā ir izklāstīti galvenie fakti un sasniegumi attiecībā uz budžeta pārvaldību 2021. gadā,
- II sējumā ir sniegts plašāks pārskats par ES budžeta izpildi; 1. pielikumā ir sniegts pārskats par ES budžeta sniegumu 2021. gadā; 2. pielikumā ir sniegts vispārīgs pārskats par iekšējo kontroli un finanšu pārvaldību; 3. pielikums aptver Atvēršanas un noturības mehānisma darbības rezultātu un atbilstības aspektus,
- III sējumā ir ietverti tehniskie pielikumi, kas papildina ziņojumu. Tajā ir ietverts 4. pielikums ar sīku darbības rezultātu informāciju par katru programmu, kas apkopota “programmu darbības rezultātu pārskatā”.

Šis ziņojums ir daļa no plašāka integrētā finanšu un pārskatatbildības ziņojumu kopuma ⁽⁴⁾, kurā ietilpst arī konsolidētie gada pārskati ⁽⁵⁾, nākotnes ienākošās un izejošās naudas plūsmas ilgtermiņa prognoze nākamajiem pieciem gadiem ⁽⁶⁾, ziņojums par iekšējām revīzijām ⁽⁷⁾ un ziņojums par turpmākiem pasākumiem pēc budžeta izpildes apstiprinājuma ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Ikgadējās budžeta izpildes apstiprinājuma procedūras laikā Eiropas Parlaments un Padome dod galīgo apstiprinājumu par konkrēta gada budžeta izpildi un uzliek Komisijai politisko atbildību par ES budžeta izpildi (https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/eu-budget/how-it-works/annual-lifecycle/assessment/parliaments-approval_en).

⁽²⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību 318. pants.

⁽³⁾ Finanšu regulas 247. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 247. panta 1. punkta e) apakšpunkts.

⁽⁴⁾ Finanšu regulas 247. pants.

⁽⁵⁾ Finanšu regulas 246. pants.

⁽⁶⁾ Finanšu regulas 247. panta 1. punkta c) apakšpunkts.

⁽⁷⁾ Finanšu regulas 118. panta 8. punkts.

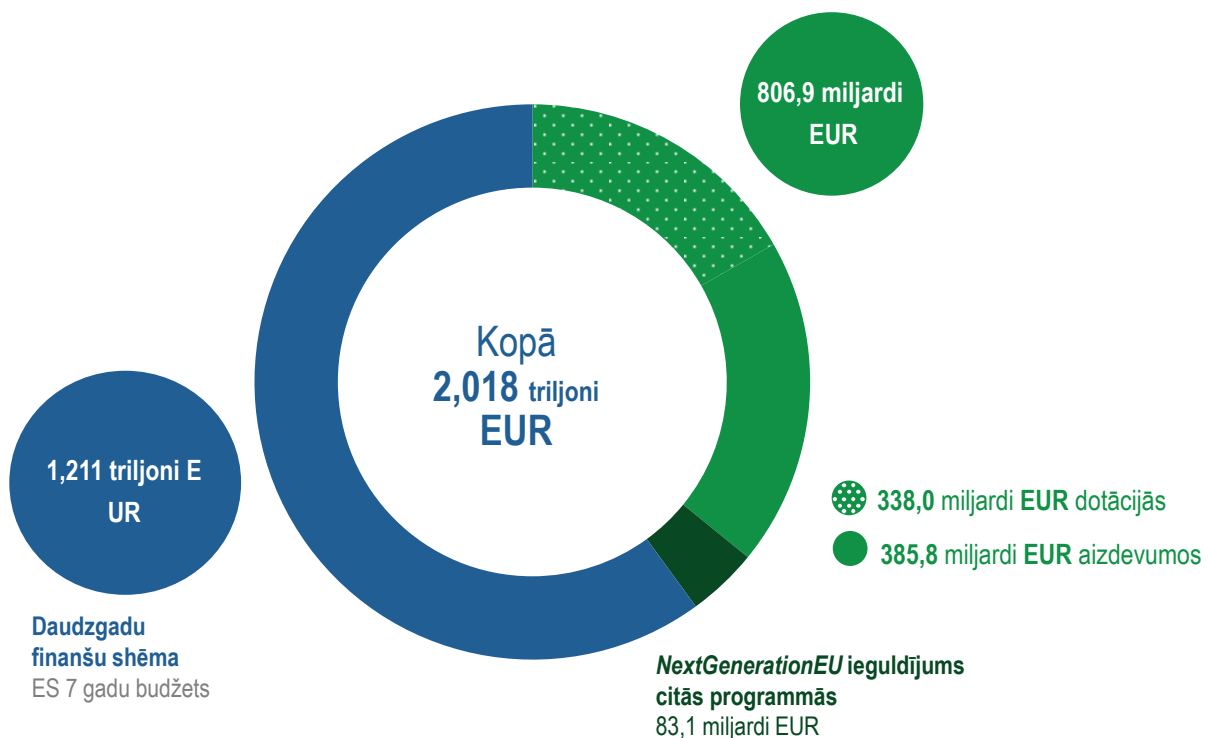
⁽⁸⁾ Finanšu regulas 261. panta 3. punkts.

Pārvarēt grūtības: ES iegulda zaļākā, digitālākā un noturīgākā nākotnē

2021. gadā ES cīnās ar nepieredzēto krīzi rīkojās no solidaritātes un spēka pozīcijām.

Solidaritāte bija izšķiroša Covid-19 pandēmijas izplatības ierobežošanā un tās ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanā. Mēs pieredzējām lielāko un ātrāko vakcinācijas programmas īstenošanu ES vēsturē pēc kopējā vakcīnu iepirkuma, kam tika inovatīvi izmantots ES budžets caur Ārkārtas atbalsta instrumentu. No ES budžeta tika finansēta arī Covid-19 digitālo sertifikātu izsniegšanas un pārbaudes infrastruktūra, un tā kļuva par standartu krietni ārpus ES robežām. ES atbalstīja iedzīvotājus un uzņēmumus krīzes radīto seku pārvarēšanā. Tajā pašā laikā ES reaģēja uz globālajām problēmām.

ES izdevās ne tikai pārvarēt krīzi, bet arī izmantot tās radītās iespējas. ES budžets ļauj Eiropai būt gatavai nākotnes izaicinājumiem, paredzot tās atbildi uz izšķirīgi svarīgām problēmām saistībā ar klimata pārmaiņām un digitalizāciju. Tā iegulda ES un tās dalībvalstu ilgtspējīgākā un noturīgākā nākotnē. ES kopīgās rīcības pamatā kopā ar 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmu ir īpašais atveseļošanas instruments *NextGenerationEU*. Ar rekordlielu stimulu kopumu vairāk nekā 2 triljonu EUR apmērā 2021. gadā ES ekonomika sāka atveseļoties — ātrāk, nekā gaidīts.

ES 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēma un *NextGenerationEU*. Visas summas norādītas miljardos EUR faktiskajās cenās.

Avots: Eiropas Komisija.

***NextGenerationEU* darbojas, pateicoties īpaši pielāgotai, uz darbības rezultātiem vērstai pieejai.** Ar vēl nebijušu apmēru līdz pat 807 miljardiem EUR ⁽⁹⁾ *NextGenerationEU* krasi palielināja ES

⁽⁹⁾ 807 miljardi EUR faktiskajās cenās, 750 miljardi EUR 2018. gada cenās.

budžeta jaudu. Tā galvenā programma Atveseļošanas un noturības mehānisms ir unikāls un inovatīvs instruments investīciju un reformu finansēšanai. Dalībvalstis iesniedz savus atveseļošanas un noturības plānus, kas ietver reformas un investīcijas, kuras atbilst sešām plašām politikas jomām mehānisma darbības jomā, konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, ko Padome pieņēmusi saistībā ar Eiropas pusgadu, kā arī zaļajiem un digitālajiem mērķrādītājiem. Mehānisma ietvaros nodrošinātais finansējums ir atkarīgs no plānos ietvertu investīciju un reformu veiksmīgas īstenošanas atbilstoši jaunā ilgtermiņa budžeta darbības mērķim (skatīt izcēlumu zemāk). Līdz gada beigām bija pieņemti 22 nacionālie atveseļošanas un noturības plāni.

Ilgtermiņa budžets un *NextGenerationEU*. ES budžets ir vērsti uz mērķu sasniegšanu

Jaunā ilgtermiņa budžeta un *NextGenerationEU* pamatā ir sniegums un rezultāti. Jaunās programmas ir izstrādātas tā, lai nodrošinātu konkrētus rezultātus uz vietas. Atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros maksājumi ir skaidri saistīti ar to, kā dalībvalstis ir sasniegušas starposma rādītājus un mērķrādītājus. Turklāt katrā ES programmā ir izklāstīti skaidri un vērienīgi mērķi un saistītie rādītāji, kas palīdz nodrošināt šo mērķu sasniegšanu. Komisija 2021. gada jūnijā publicēja paziņojumu, kurā aprakstīja jauno snieguma satvaru ⁽¹⁰⁾.

Jaunais ilgtermiņa budžets ir devis arī iespēju pārskatīt ES budžeta izpildes lietderību. Programmām ir jānodrošina integrētāka pieeja politikas uzdevumiem, piemēram, Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instruments "Eiropa pasaulē" ES budžeta ietvaros apvieno lielāko daļu agrāko ES ārējās darbības programmu. Vēl viens piemērs ir izpildaģentūru pārstrukturēšana, ja Komisija ir izveidojusi jaunas aģentūras, pilnībā saskaņojot to portfeļus ar Komisijas stratēģiskajām prioritātēm un izmantojot sinerģiju starp programmām un rīcībpolitikām (piemēram, jaunā Eiropas Veselības un digitālā izpildaģentūra).

ES nodrošināja dalībvalstīm likviditāti, izmantojot visus pieejamos budžeta līdzekļus.

Atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros dalībvalstis 2021. gadā saņēma 64 miljardus EUR — galvenokārt kā priekšfinansējumu nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem tām dalībvalstīm, kuru plāni ir apstiprināti ⁽¹¹⁾. Kohēzijas politikas īstenošana 2021. gadā paātrinājās, un dalībvalstīm tika izmaksāta rekordliela summa — 69 miljardi EUR. Tas notika, arī pateicoties ātrajai reaģēšanai uz Covid-19 krīzi. 2020. gadā izveidotās investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu ļāva pilnībā elastīgi novirzīt visus 2014.–2020. gada kohēzijas politikas programmās atlikušos līdzekļus. 23 miljardi EUR tika pārdalīti veselības nozarei un pasākumiem krīzes seku novēršanai. Visbeidzot, izmantojot papildu finansējumu no *NextGenerationEU* caur *REACT-EU*, tika izmaksāti papildu 7 miljardi EUR, kā rezultātā dalībvalstis 2021. gadā kopumā saņēma 140 miljardus EUR.

Papildus likviditātes nodrošināšanai ES budžets ir Eiropas solidaritātes instruments. Līdzās Covid-19 pandēmijai daudzas dalībvalstis ir cietušas no liela mēroga dabas katastrofām, piemēram, sausuma izraisītiem meža ugunsgrēkiem un smagiem plūdiem. Izmantojot ES civilās aizsardzības mehānismu, ES cietušajām dalībvalstīm ir sniegusi 332 miljonus EUR tūlītējai palīdzībai katastrofu gadījumos. 2021. gadā mehānisms tika aktivizēts 114 reizes. 2022. gadā kara Ukrainā dēļ jau ir sāka lielākā ārkārtas operācija kopš mehānisma izveides.

Atveseļošanas centieni ir vērsti uz zaļākas un digitālākas nākotnes veidošanu. ES ir palielinājusi ar klimatu saistīto finansējumu līdz 30 % no kopējā ES budžeta, ieskaitot *NextGenerationEU*, un tas atspoguļo arī ES globālās saistības, tajā skaitā Parīzes nolīgumu un ilgtspējīgas attīstības mērķus. Atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros vismaz 37 % finansējuma tiks novirzīti investīcijām un reformām cīņā pret klimata pārmaiņām un vismaz 20 % —

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/communication-eu-budget-performance-framework-2021-2027_en.

⁽¹¹⁾ Sīkāku informāciju sk. 3. pielikumā.

digitālās pārkārtošanās veicināšanai. Daudzi nacionālie atveseļošanas un noturības plāni, kas pieņemti līdz 2021. gada beigām, pārsniedz šīs minimālās prasības, parādot kopīgu apņemšanos nodrošināt gan klimata, gan digitālo pārkārtošanos visā ES. Kopumā dalībvalstis ir apņēmušās izmantot aptuveni 40 % finansējuma cīņai pret klimata pārmaiņām un aptuveni 26 %, lai veicinātu digitālo pārkārtošanos. Fosilās enerģijas aizstāšana un digitālā pārkārtošanās ir ļoti svarīgas — ne vien, lai kļūtu spēcīgāki pēc pandēmijas, bet arī lai stiprinātu mūsu atvērto stratēģisko autonomiju un spētu izturēt Krievijas kara pret Ukrainu radīto ietekmi. Nākamajā izcēlumā minētas galvenās prioritātes.

Divējādā pārkārtošanās Atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros. Galvenās prioritātes klimata un digitālajā jomā

- Klimata pārmaiņu seku mazināšanai un novēršanai aptuveni trīs ceturtdaļas finansējuma ir vērstas uz enerģētikas pārkārtošanu un ilgtspējīga transporta veidošanu. Lai līdz 2050. gadam panāktu oglekļneitralitāti, uzmanība tiek pievērsta gan enerģijas piegādes no tīriem avotiem palielināšanai, gan enerģijas pieprasījuma samazināšanai kopumā. Investīciju jomas ietver atjaunīgās enerģijas ģenerācijas izvēršanu un daudzus projektus, kas galvenokārt vērsti uz energoefektivitāti, piemēram, ēku un izolācijas kvalitātes uzlabošanu.
- Lai veicinātu digitālo pārkārtošanos un risinātu tās radītās problēmas, reformas un investīcijas šajā jomā ir vērstas uz digitālo sabiedrisko pakalpojumu izveidi (37 %), uzņēmumu, jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu, digitalizācijas līmeņa paaugstināšanu (20 %) un cilvēkiem nepieciešamo digitālo prasmju nodrošināšanu, lai viņi varētu piedalīties šajās pārmaiņās (17 %) ⁽¹²⁾. Atbilstīgi paziņojumam par digitālo gadu desmitu ⁽¹³⁾, kurā tiek apzināta digitālo sabiedrisko pakalpojumu nozīme, pasākumi ietver e-pārvaldes risinājumus valsts pārvaldes procesu modernizācijai un uzlabošanai, piemēram, e-identifikācijas risinājumu integrāciju valdības procesos un sadarbības nodrošināšanu starp dažādām digitālajām publiskajām platformām.

Pirmo reizi galvenie visaptverošie ES politikas mērķi, piemēram, cīņa pret klimata pārmaiņām, ir pilnībā integrēti ES budžeta programmās. Ar *gada ziņojumu par ES budžeta pārvaldību un sniegumu* saistīto dokumentu kopumā Komisija iepazīstina ar metodiku, kas izmantota, lai izsekotu ES budžeta devumam trīs šādu politikas mērķu sasniegšanā.

- Cīņa pret klimata pārmaiņām, kur atjauninātās izsekošanas metodikas pamatā ir ietekmē balstīta intervenču klasifikācija. Tā ir konsekventi nostiprināta visos galvenajos pamataktos.
- Biodaudzveidības zuduma apturēšana un vēršana pretējā virzienā, kur izsekošanas metodika lielā mērā tikusi atjaunināta līdzīgā veidā.
- Dzimumu līdztiesības veicināšana, kur tiek izmantota izmēģinājuma metodika, kas atspoguļojot faktu, ka lielākā daļa ES budžeta var dot pozitīvu ieguldījumu dzimumu līdztiesības veicināšanā.

ES ir reaģējusi uz dažādām globālām problēmām, efektīvi un elastīgi izmantojot ES budžetu.

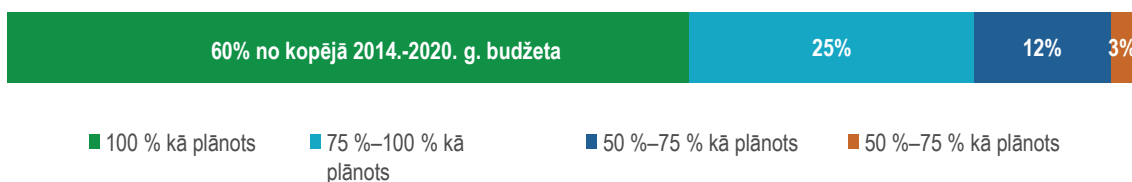
Reaģējot uz strukturālo investīciju nepietiekamību visā pasaulē, ES uzsāka iniciatīvu *Global Gateway*. Iniciatīva piesaistīs 300 miljardus EUR ES iestādēs un dalībvalstīs ar Eiropas komandas pieeju, atbalstot investīcijas digitālajā, enerģētikas un transporta infrastruktūrā un stiprinot veselības, izglītības un pētniecības sistēmas. Tūlītēju vajadzību risināšana, Covid-19 vakcīnu nodrošināšana valstīm, kas nav ES dalībvalstis, un atbalsts tās bēgļu krīzes risināšanai, ko izraisīja notikumi Afganistānā un Sīrijā, ir kļuvuši par centrālajiem jautājumiem. Budžeta vienošanās, kas 2021. gada

⁽¹²⁾ Skaitļi atbilst aprēķiniem, kuru pamatā ir Atveseļošanas un noturības mehānisma regulas VI un VII pielikumā izklāstītā metodika.

⁽¹³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>.

rudenī tika pievienota Sīrijas bēgļu paketei, bija nozīmīgs pavērsiens. Tajā pašā laikā 2021. gadā jau bija sākusi veidoties spriedze pie ES austrumu robežām, kur migrācijas plūsmas tika izmantotas, lai izdarītu politisku spiedienu uz ES. Attiecībā uz budžetu šīs dažādās problēmas ir prasījušas proaktīvu prioritāšu pārkārtošanu un esošās elastības plašu izmantošanu. Ārējā dimensija ir veidojusi 0,9 miljardus EUR, kas ir lielākā daļa no 2021. gadā izmantotajiem budžeta palielinājumiem 2 miljardu EUR apmērā.

Pārejot no viena ilgtermiņa budžeta uz otru, 2014.–2020. gada budžeta ES programmas joprojām tiek īstenotas, un tās sniedz rezultātus ES iedzīvotājiem. ES budžets galvenokārt ir investīciju budžets ar mērķis sniegt ilgtermiņa vērtību ES. Daudzas programmas ir turpinājušas virzīties uz tām noteikto darbības mērķrādītāju sasniegšanu. Turpmāk grafikā redzams, ka programmām, kas sastāda 85 % no ES budžeta, lielākā daļa darbības rādītāju tiek sasniegti, kā plānots. Šā ziņojuma 1. un 4. pielikumā ir sniegta sīkāka informācija par atsevišķām programmām un to darbības rezultātiem.

2014.–2020. gada budžeta sadalījums pēc pamatā esošo programmu progressa. Diagrammā ir parādīts progress, kuru mēra pēc to rādītāju īpatsvara, kas atlasīti programmu darbības rezultātu pārskatam un kas ir sasnieguši vai virzās uz to attiecīgo mērķrādītāju sasniegšanu. Piemēram, tā parāda, ka programmām, kas sastāda 60 % no 2014.–2020. gada budžeta, visi rādītāji ir sasniegti vai tās iekļaujas termiņos attiecīgo mērķrādītāju sasniegšanai.

Avots: Eiropas Komisija.

Pateicoties pašreizējai augsta līmeņa aizņemšanās spējai, *NextGenerationEU* var panākt rezultātus

Lai finansētu *NextGenerationEU*, Komisija rekordīsā laikā izveidoja efektīvu obligāciju emisijas programmu. Formāli Komisija sāka šo darbu tikai 2021. gada sākumā un pirmo obligāciju emitēja 2021. gada 15. jūnijā, izpelnoties lielu atzinību un rekordlielu pieprasījumu. Līdz 2021. gada beigām Komisija bija piesaistījusi gandrīz 93,5 miljardus EUR ilgtermiņa finansējuma, ko papildināja īstermiņa ES parādzīmes, nolūkā finansēt pirmos plānotos maksājumus dalībvalstīm *NextGenerationEU* ietvaros. Šīs jaunās ES obligācijas ir izpelņījušās atsaucību tirgos, daļēji uzņemoties euro denominēta droša aktīva lomu, pēc kāda tirgos bija pieprasījums jau kādu laiku. Aizņēmumu izmaksas 2021. gadā aizņēmumiem uz 10 gadiem lielākoties bija negatīvas un ievērojami zemākas par atsevišķu dalībvalstu vidējām aizņēmumu izmaksām.

***NextGenerationEU* atspoguļo arī mūsu politiskos mērķus attiecībā uz finansēšanas stratēģiju, jo mēs emitējam līdz pat 250 miljardiem EUR zaļajās obligācijās.** Komisija 2021. gada septembrī publicēja savas zaļo obligāciju programmas projektu — *NextGenerationEU* zaļo obligāciju regulējumu⁽¹⁴⁾. Šajā regulējumā ir izklāstīta tās zaļo obligāciju kārtība un nosacījumi saskaņā ar labāko tirgus praksi. To ir apstiprinājuši ārēji eksperti, nodrošinot potenciālajiem investoriem

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/about_the_european_commission/eu_budget_nextgenerationeu_green_bond_framework.pdf.

pārliecību, ka ieņēmumi no ES zaļo obligāciju emisijām tiks izmantoti leģitīmu zaļo investīciju un reformu finansēšanai.

Pirmā *NextGenerationEU* zaļo obligāciju emisija bija daudzējādā ziņā veiksmīga. Tā kā 2021. gada oktobrī tika piesaistīti 12 miljardi EUR, ES pirmā emisija bija līdz šim lielākā zaļo obligāciju emisija pasaulē. Fakts, ka pieprasījums pārsniedza piedāvājumu 11 reizes, liecina par lielo tirgus pieprasījumu pēc šāda aktīva. Šīs zaļās obligācijas arī ļauj ātrāk nodrošināt finansējumu ilgtspējīgām investīcijām. Pēc pirmās emisijas Komisija ES zaļo obligāciju programmas ietvaros 2021. gadā piesaistīja vēl 2,5 miljardus EUR un līdz 2022. gada maija beigām — 6 miljardus EUR. Paredzams, ka tuvāko gadu laikā šī programma padarīs ES par pasaulē lielāko zaļo obligāciju emitentu, nodrošinot stimulu zaļajam finansējumam kopumā un ceļot euro pievilcību globālo investoru vidū un līdz ar to nostiprinot tā starptautisko pozīciju.

Neskatoties uz sarežģītajiem tirgus apstākļiem 2022. gadā, ES obligāciju emisijas joprojām ir pieprasītas. Sakarā ar neprovocēto un nepamatoto Krievijas iebrukumu Ukrainā un plašāku ekonomisko situāciju pēdējā laikā obligāciju tirgi saskaras ar ievērojamu spiedienu. Neskatoties uz šiem sarežģītajiem apstākļiem, Komisijai izdevās bez grūtībām laist tirgū papildu obligācijas, lai gan aizņēmumu izmaksas ir pieaugušas atbilstoši sarežģītākiem tirgus apstākļiem kopumā. Elastīgums, ko nodrošina Komisijas daudzveidīgā finansēšanas stratēģija, ļaus Komisijai izmaksu ziņā efektīvi turpināt finansēšanas programmu. *NextGenerationEU* zaļās obligācijas joprojām ir izcili pieprasītas un saņem pozitīvas atsauksmes, daļēji pateicoties zaļo obligāciju informācijas paneļa publicēšanai ⁽¹⁵⁾.

Pēc grūtībām pārpilnā 2021. gada spiediens uz ES budžetu 2022. gadā tikai palielināsies

2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas novēlotā pieņemšana sagādāja nopietnas grūtības 2021. gadā. Tiesību aktus, ar ko nosaka jaunās paaudzes programmas, likumdevēji pieņēma tikai 2021. gada laikā. Tomēr, pateicoties intensīvajam sagatavošanas darbam, Komisija varēja bez turpmākas kavēšanās uzsākt daudzas programmas, jo īpaši tās, kuras pati iestāde tieši pārvalda. Kas attiecas uz dalīto pārvaldību, tā kā tika novēloti pieņemta Kopīgo noteikumu regula, ar ko nosaka tiesisko regulējumu programmām, kuras tiek pārvaldītas kopīgi ar dalībvalstīm (piemēram, kohēzijas politikas fondi), jauno programmu īstenošanu nebija iespējams sākt 2021. gadā, lai gan ir sākušies sagatavošanās darbi uz vietas. Lai arī 2021. gada budžets tika pārņemts uz nākamajiem gadiem, Komisija intensīvi strādā ar dalībvalstīm, lai pēc iespējas ātrāk pieņemtu partnerības nolīgumus un programmas.

Pateicoties kohēzijas politikas koncentrēšana uz cīņu pret Covid-19, ES varēja ātri reaģēt.

Kohēzijas finansējuma papildu elastība ir ļāvusi ES ļoti ātri nodrošināt likviditāti dalībvalstīm, ievērojami paātrinot maksājumu veikšanu. Lai gan kohēzijas finansējuma pārvirzīšana bija nepieciešama dalībvalstu atbalstam, risinot neatliekamas krīzes vajadzības veselības aprūpes nozarē, nodarbinātībā un uzņēmējdarbībā, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, tā nozīmēja īslaicīgu atbalsta novirzīšanu no noteiktām ilgtermiņa investīciju prioritātēm. *REACT-EU*, sagatavojot zaļo un digitālo pārkārtošanos, ir devusi iespēju kompensēt šādu īslaicīgu kohēzijas finansējuma prioritāšu maiņu, ļaujot atsākt projektus, kas iepriekš tika apturēti par labu ārkārtas vajadzībām.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower-investor-relations/nextgenerationeu-green-bonds/dashboard_en.

2022. gads atkal būs nenoteiktības un grūtību pārpilns gads, arī attiecībā uz ES budžetu.

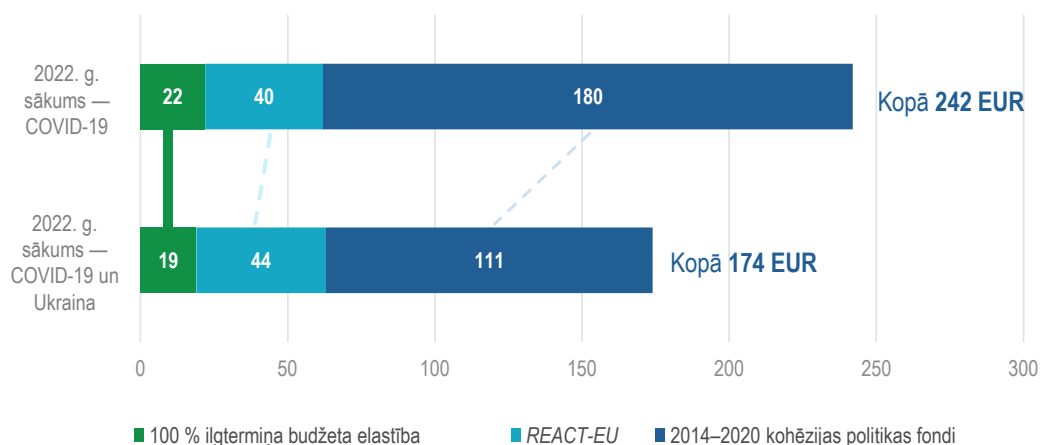
Krievijas iebrukums Ukrainā 2022. gadā ir radījis jaunu, būtisku dinamiku, kas ievērojami ietekmē kā Ukrainu, tā arī ES un tās ekonomiku un sabiedrību. Tajā pašā laikā mēs saskaramies ar vairākām citām problēmām: pandēmija nav beigusies, var parādīties jauni vīrusa varianti, un ir būtiski saglabāt nepārtrauktu modrību. Inflācija ir sasniegusi gadu desmitos neredzētu līmeni, samazinot ES budžeta faktisko finansiālo spēju, kas tiek atjaunināta, izmantojot fiksētu deflatoru 2 % apmērā — krietni zem faktiskā inflācijas līmeņa. Sarežģījumi piegādes ķēdēs veicina augstu inflācijas spiedienu un ietekmē ES atklāto stratēģisko autonomiju tādās jomās kā mikroshēmas. Šķiet, ka dabas katastrofu skaits palielinās.

Tas radīs papildu spiedienu uz ES budžetu, kā arī tā pārvaldību un īstenošanu, uzsverot, ka ir obligāti jāizstrādā uz noturības veidošanu vērsta darba kārtība. Ņemot vērā augsto nenoteiktības līmeni attiecībā uz kara gaitu Ukrainā, šobrīd nav iespējams aplēst Ukrainai un ES nepieciešamo finansējuma apjomu. Tomēr šīs vajadzības būs nozīmīgas. Komisija 2022. gada sākumā galveno uzmanību pievērsa tūlītējas palīdzības sniegšanai Ukrainai un cilvēkiem, kuri pameta valsti. Līdz 2022. gada maija beigām Komisija jau bija izmaksājusi visu budžetu 1,2 miljardus EUR⁽¹⁶⁾ no jaunās ārkārtas makrofinansiālās palīdzības programmas Ukrainai. Ārkārtas palīdzības pakete vairāk nekā 550 miljonu EUR apmērā no ES budžeta nodrošināja turpmāku atbalstu, apvienojot dažādus pasākumus, piemēram, ārkārtas un humāno palīdzību, kā arī valsts un noturības veidošanas līgumu. Turklāt ES budžets šobrīd novirza 800 miljonus EUR, kā tas tika apsolīts 9. aprīlī un 5. maijā. Komisija 2022. gada 18. maijā ierosināja piešķirt Ukrainai 2022. gadā jaunu ārkārtas makrofinansiālo palīdzību aizdevumu formā līdz 9 miljardu EUR apmērā.

Lai palīdzētu dalībvalstīm, pēc Komisijas priekšlikuma likumdevēji vienojās paplašināt atlikušo 2014.–2020. gada kohēzijas politikas fondu, ieskaitot REACT-EU, kā arī iekšlietu fondu elastību. Lai gan tas bija ārkārtīgi nepieciešams likviditātes un atbalsta nodrošināšanai, arī tas bija atkarīgs no to intervencu pārvirzīšanas, ko finansēja no 2014.–2020. gada kohēzijas un iekšlietu programmām, un tādējādi radās iepriekš minētās darbības problēmas.

Lai gan ievērojama daļa finansējuma, kas pieejams ar elastīgu budžeta pārvaldību, ir izmantota, atlikušās summas nepieciešamas divu lielu krīžu risināšanai. Zemāk diagrammā redzams, ka 2021. gada sākumā, neskaitot Atvēršanas un noturības mehānismu, bija pieejami ne vairāk kā 242 miljardi EUR dažādu problēmu, īpaši Covid-19 ES iekšējās ietekmes, risināšanai. 2022. gada sākumā bija pieejami ne vairāk kā 174 miljardi EUR, lai reaģētu gan uz Covid-19 ilgstošo ietekmi, kā arī uz Krievijas agresijas kara sekām Ukrainā. Šīs summas ir augšējās robežas; faktiski pieejamās summas ir zemākas. Saskaņā ar kohēzijas politiku, tajā skaitā arī REACT-EU, pašlaik pieejamās summas, kurām nav nepieciešama līdzekļu pārdale no citām prioritātēm un kuras var izmantot, lai novērstu Covid-19 radītās ekonomiskās sekas vai segtu izdevumu Ukrainas bēgļu izmitināšanai saskaņā ar kohēzijas rīcību bēgļu atbalstam Eiropā (CARE), ir 17 miljardi EUR, tāpēc jebkuram pienesumam, kas pārsniedz šos 17 miljardus EUR, būtu nepieciešama pārvirzīšana no citām politikas prioritātēm. Turklāt ilgtermiņa budžeta elastība attiecas uz septiņu gadu summām, kuras līdz ar to nav pieejamas vienam gadam.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3183.

Pieejamie resursi no īpašiem elastības mehānismiem un elastīga kohēzijas finansējuma izmantošana. Visas summas norādītas miljardos EUR.

Avots: Eiropas Komisija.

Gada rezerves un elastība ES ilgtermiņa budžetā ir nelieli, salīdzinot ar gada budžetu. Kopumā jaunajā ilgtermiņa budžetā paredzētās rezerves un elastības instrumenti visam septiņu gadu periodam nepārsniedz 22 miljardus EUR jeb aptuveni 3 miljardus EUR gadā. Salīdzinot šo skaitli ar aptuveni 170–180 miljardu EUR gada budžetu — nodrošinātā elastība ir mazāk nekā 2 %. Komisija 2021. gadā spēja novirzīt ievērojamas summas likviditātei, galvenokārt pateicoties tam, ka esošie 2014.–2020. gada kohēzijas politikas līdzekļi bija elastīgāki, kā arī pateicoties *NextGenerationEU* darbībai. Pēc izmantošanas šīs iespējas vairs nav pieejamas, un tas ievērojami samazina ES budžeta manevrēšanas iespējas. Nepieciešamā apjoma līdzekļu pārdale no esošajām programmām prasītu politisku izšķiršanos, jo tas ietekmētu ES budžeta ilgtermiņa spēju sasniegt atsevišķu programmu mērķos noteiktās politiskās prioritātes.

Turklāt Krievijas agresija pret Ukrainu rada problēmas, kurām pagaidām nav ilgtermiņa budžeta risinājumu. Viss līdz šim sniegtais atbalsts ir vērst uz to tūlītējo vajadzību apmierināšanu, kuras radīja lielā bēgļu skaita ierašanās no Ukrainas ES, kā arī uz humānā un cita veida atbalsta sniegšanu Ukrainai un tās kaimiņvalstīm. Tomēr karam pret Ukrainu būs būtiska ietekme, kas pārsniegs tiešo humanitāro un drošības situāciju. Ukrainai būs nepieciešams starptautisks atbalsts kara laikā un valsts vēlāk būs jāatjauno, kas prasīs ļoti ievērojamas pūles un lielas finanšu vajadzības gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Budžeta risinājumi ES līmenī nepieciešami arī jaunām problēmjomām, piemēram, augstai inflācijai, enerģētiskajai drošībai, nodrošinātībai ar pārtiku un citai saistītai ietekmei. Šīs neparedzētās vajadzības, ko radījis karš Eiropā, ievērojami pārsniedz pašreizējā daudzgadu finanšu shēmā un *NextGenerationEU* pieejamos līdzekļus. Tāpēc būs jāapzina jauni finansējuma avoti.

2022. gada 18. maijā Komisija ierosināja *REPowerEU* — plānu atkarības no Krievijas fosilā kurināmā ātrai samazināšanai. *REPowerEU* ⁽¹⁷⁾ ierosina papildu darbību kopumu enerģijas taupīšanai, tīrās enerģijas ražošanai un mūsu energoapgādes dažādošanai ar gala mērķi panākt noturīgāku energosistēmu un patiesu enerģijas savienību. Komisija ir ierosinājusi *REPowerEU* īstenot, izmantojot Atvēršanas un noturības mehānismu, un ir ierosinājusi vairākus finansēšanas avotus, lai šim nolūkam stiprinātu mehānisma finansējumu, cita starpā pārdalot līdzekļus no esošajām programmām un radot jaunus papildu resursus.

(17) https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_lv.

Ir ieviesti efektīvi rīki pareizas finanšu pārvaldības nodrošināšanai

Lai pēc iespējas labāk izlietotu nodokļu maksātāju naudu, ir svarīgi nodrošināt, ka finansējums sasniedz paredzētos saņēmējus saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem. Šā mērķa sasniegšanai Komisija izmanto vairākus instrumentus, kuru piemērotība šim nolūkam ir pierādīta gadu gaitā.

Komisijas pārvaldības sistēma un pārskatatbildības ķēde ir pielāgota tās unikālajai struktūrai un lomai. Komisāru kolēģija ir politiski atbildīga par ES budžeta pārvaldību. Tā deleģē ikdienas darbības pārvaldību 51 deleģētajam kredītrīkotājam⁽¹⁸⁾, kuri pārvalda un vada savus departamentus un ir atbildīgi par savā departamentā izlietoto ES budžeta daļu. To gada darbības pārskatos ir ietverta ticamības deklarācija par tiem piešķirto resursu izlietojumu, ko nepilnību gadījumā viņi var sniegt ar atrunām.

Komisijas iekšējās kontroles sistēma ir būtisks Komisijas darbības aizsardzības pasākums. Tas vēl jo vairāk attiecas uz pandēmiju un no tās izrietošajiem reaģēšanas pasākumiem. Komisija 2021. gadā turpināja cieši uzraudzīt pandēmijas radītos riskus un to efektīvu mazināšanu. Komisijas krāpšanas apkarošanas stratēģijai joprojām ir būtiska nozīme ES fondu iespējamās ļaunprātīgās izmantošanas novēršanā.

2021. gadā attiecīgie departamenti īpašu uzmanību pievērta savu iekšējās kontroles sistēmu pielāgošanai *NextGenerationEU* vajadzībām, vai nu izveidojot augsta līmeņa riska un atbilstības politiku aizņēmumu un aizdevumu darbībām, vai arī izstrādājot īpašas revīzijas un kontroles stratēģijas Atvēršanas un noturības mehānisma izdevumiem.

Komisija savā iekšējās kontroles sistēmā izmanto daudzgadu un pēc riska diferencētās kontroles stratēģijas, lai novērstu, atklātu un labotu kļūdas un nepilnības kontroles sistēmās. Gan ES izdevumu programmas, gan arī saistītās kontroles stratēģijas ir izstrādātas uz vairākiem gadiem. Tas nozīmē, ka kļūdu atklāšana un labošana var notikt jebkurā laikā, līdz pat slēgšanas brīdim programmas dzīves cikla beigās. Bez tam kontroles stratēģijas tiek pielāgotas dažādiem pārvaldības veidiem, iesaistītajiem dalībniekiem, politikas jomām un/vai finansēšanas metodēm un saistītajiem riskiem. Šāda kontroles stratēģiju diferencēšana ir vajadzīga, lai nodrošinātu to izmaksu lietderību, t. i., ka tajās rasts pareizais līdzsvars starp zemu kļūdu līmeni (efektivitāte), ātriem maksājumiem (lietderība) un samērīgām izmaksām (ekonomija).

Komisija un dalībvalstis katru gadu veic simtiem tūkstošu pārbaužu. Komisija gūst pārlicību, izmantojot augšupēju pieeju detalizētā līmenī, t. i., pa programmām vai citiem attiecīgiem izdevumu segmentiem. Tas ļauj Komisijai atklāt trūkumus un kļūdas, identificēt galvenos cēloņus sistēmiskām kļūdām, veikt mērķorientētus korektīvus pasākumus un nodrošināt, ka gūtās atziņas tiek ņemtas vērā turpmāku finanšu programmu izstrādē.

⁽¹⁸⁾ Jēdziens “deleģētie kredītrīkotāji” attiecas uz Komisijas departamentu ģenerāldirektoriem, izpildaģentūru, biroju, dienestu, darba grupu u. c. vadītājiem. Finanšu regulas 74. panta 1. punktā ir noteikts: “Kredītrīkotājs attiecīgajā Savienības iestādē ir atbildīgs par ieņēmumu un izdevumu izpildi saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu, tostarp nodrošinot ziņošanu par sniegumu, un par to, lai būtu nodrošināta likumības un pareizības prasību ievērošana un vienlīdzīga attieksme pret līdzekļu saņēmējiem.”

Lauksaimniecības jomā 	Kohēzijas jomā
Dalībvalstis veica vairāk nekā 900 000 pārbaūžu, savukārt Komisija — 97 revīzijas.	Komisija izskatīja gada ziņojumus un atzinumus par 416 programmām un veica 61 revīziju.

Komisijas kontroļu rezultāti apstiprina, ka ES budžets ir labi pārvaldīts

Komisija un dalībvalstis īsteno pasākumus nepilnību un kļūdu novēršanai un labošanai.

Komisijas galvenie preventīvie mehānismi sastāv no *ex ante* kontrolēm un revīzijām (sk. III sējuma 5. pielikumu), t. sk. sistēmu revīzijām, kuru mērķis ir atklāt nepilnības īstenošanas partneru pārvaldības un kontroles sistēmās. Saskaņā ar dalīto pārvaldību arī dalībvalstu iestādes veic pārbaudes un revīzijas. Ja preventīvie mehānismi nav bijuši efektīvi, kļūdas, kas ietekmē ES izdevumus, dalībvalstis un Komisija atklāj un izlabo pēc tam, kad Komisija ir veikusi maksājumus.

Komisijas kontroles un revīzijas ir efektīvas.

Pēc kontrolēm un revīzijām Komisija 2021. gadā īstenoja preventīvos un korektīvos pasākumus 1063 miljonu EUR apmērā, no kuriem preventīvie pasākumi veidoja 298 miljonus EUR, savukārt īstenotie korektīvie pasākumi — 765 miljonus EUR. Tādējādi no 2017. līdz 2021. gadam īstenoto preventīvo un korektīvo pasākumu kumulatīvā summa sasniedz 26 miljardus EUR. Turklāt pašas dalībvalstis 2021. gadā īstenoja preventīvus un korektīvus pasākumus par kopējo summu 4557 miljoni EUR, daļēji pamatojoties uz Komisijas veiktajām revīzijām.

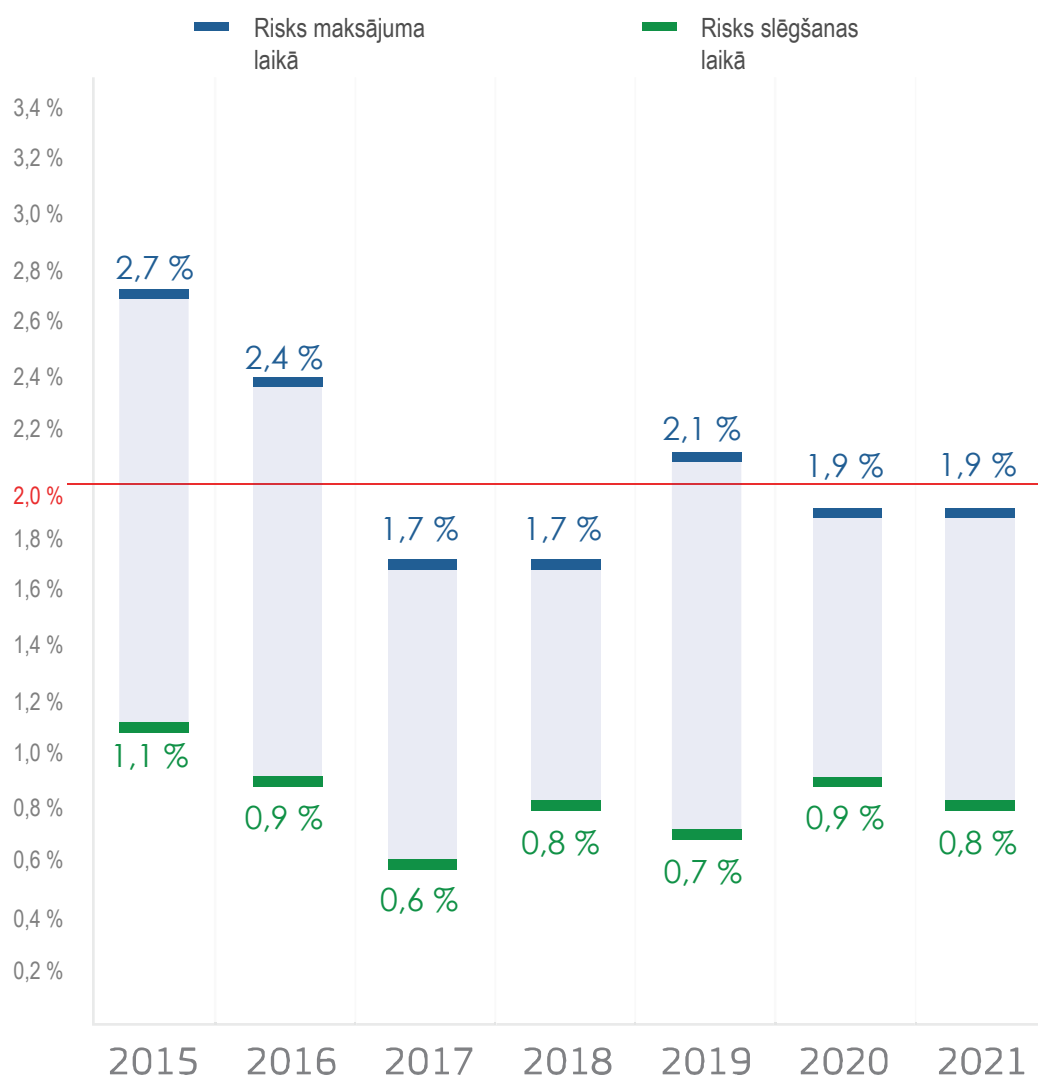
Risks maksājuma laikā kopumā ir zemāks par 2 % būtiskuma sliekšni. Komisija lēš, ka pēc veiktajām preventīvajām kontrolēm atlikušais kļūdu līmenis — t. i., risks maksājuma laikā — ir 1,9 % ⁽¹⁹⁾. Šis rezultāts ir līdzīgs 2020. gada rezultātam. Ņemot vērā, ka finansējuma programmas ir daudzgadu programmas, Komisija pieliek ievērojamas pūles, lai veiktu kontroles pēc maksājumiem un korekcijas līdz programmu slēgšanai. Šos centienus atspoguļo aplēstais risks slēgšanas laikā ⁽²⁰⁾, kas atbilst riskam maksājuma laikā, no kura atņemtas Komisijas nākotnes korekciju prognozes.

Risks slēgšanas laikā 2021. gadam ir aplēsts 0,8 % apmērā. Tā kā tas ir būtiski zemāks par 2 % sliekšni, ko izmanto arī Eiropas Revīzijas palāta, Komisija uzskata, ka budžets kopumā ir aizsargāts efektīvi. To apstiprina iekšējā revidenta atzinums ⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ Šis rezultāts neietver izdevumus Atvēršanas un noturības mehānisma ietvaros, kuru kontroles rezultāti tiek izpausti atsevišķi, pamatojoties uz kvalitatīvu novērtējumu.

⁽²⁰⁾ Kopējai lauksaimniecības politikai tā vietā tiek lietots termins “aplēstā galīgā riskam pakļautā summa”, lai labāk atspoguļotu to, ka Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda pasākumiem nav noteikts beigu termiņš.

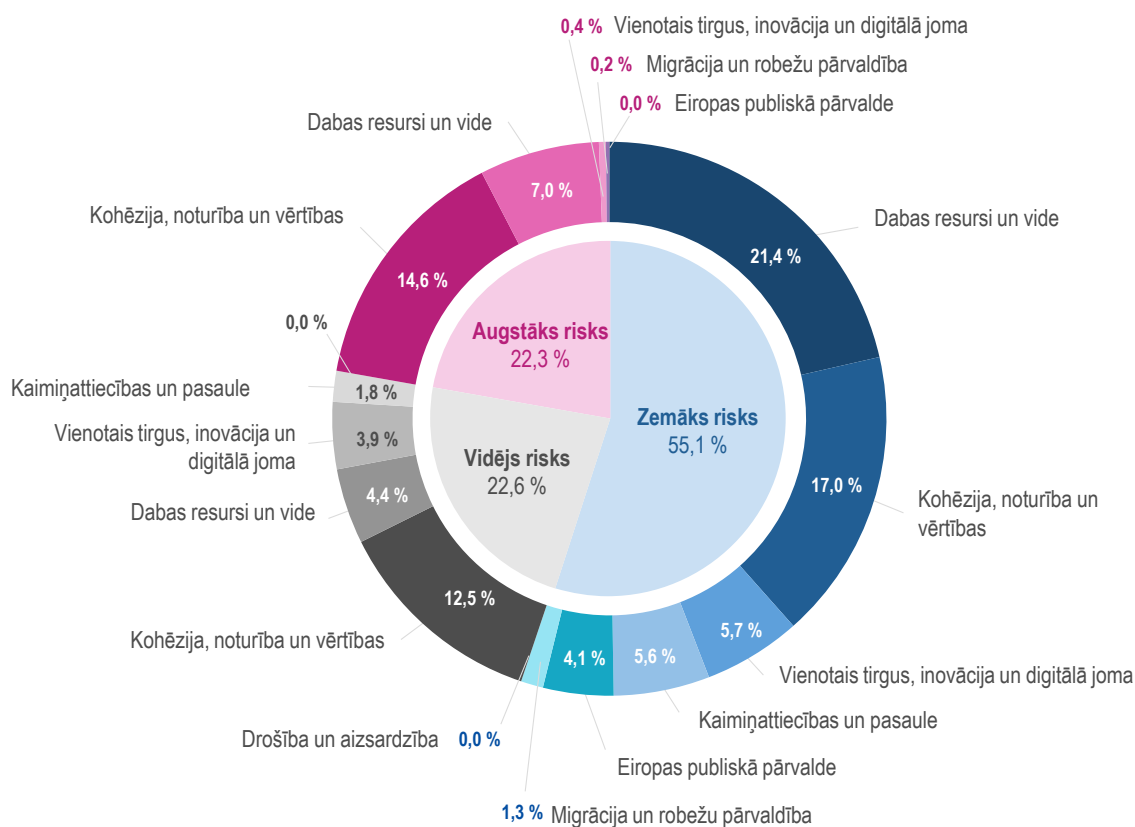
⁽²¹⁾ Sk. 2. pielikuma 3.2. iedaļu “Iekšējās revīzijas dienesta darbs un vispārējs atzinums”.

Risks maksājuma un slēgšanas laikā Eiropas Komisijai 2015.–2021. gadā.

Avots: Eiropas Komisija, 2015.–2021. gada ziņojumi par ES budžeta pārvaldību un sniegumu.

Neatkarīgi no šiem kopumā labajiem rezultātiem Komisija nosaka, kurām programmām ir lielāks riska līmenis, un tādējādi tā var mērķorientēt savu darbību uz jomām, kurās tas visvairāk vajadzīgs. Pateicoties detalizētajai analīzei, Komisijai ir pārlicinoši pierādījumi par ES izdevumu diferencēto riska līmeni. Balstoties uz risku maksājuma laikā, izdevumi ir sadalīti zemāka (zem 1,9 %), vidēja (no 1,9 % līdz 2,5 %) un augstāka riska (virs 2,5 %) segmentos. Attiecībā uz dabas resursiem un kohēziju šo analīzi veic dalībvalstu individuālu maksājumu aģentūru un programmu līmenī, kas ļauj parādīt situācijas diferenciāciju pa programmām. Tādējādi Komisija var arī novērst konkrētus trūkumus pat tādās politikas jomās, kurām pasaules mērogā ir zems risks, piemēram, kopējā lauksaimniecības politikā.

Eiropas Komisijas izdevumu iedalījums augstāka, vidēja un zemāka riska segmentos, kas izteikti procentos no attiecīgo izdevumu kopējās summas (2021).

Avots: Eiropas Komisija.

Ar augstāka riska izdevumiem parasti ir saistītas: dažas programmas attiecībā uz kohēzijas politikas līdzekļiem, kurām ir būtiski trūkumi un/vai maksimālais kļūdu īpatsvars, kas pārsniedz 2,5 %; programmas kohēzijas politikas fondos un maksājumu aģentūrās ar lauksaimniecību saistītiem tiešmaksājumiem, tirgus pasākumiem un lauku attīstībai, kuru risks maksājuma laikā pārsniedz 2,5 %; izdevumi, kas saistīti ar sarežģītām dotācijām citās finansēšanas programmās. Ja riska līmenis saglabājas augsts, par to pārrēdzami ziņo, iesniedzot atrunas. Attiecībā uz 2021. gadu ir 16 atrunas, kuru kopējā finansiālā ietekme ir 987 miljoni EUR, proti, mazāk nekā 1 % no kopējiem izdevumiem. Šīs atrunas ir būtisks elements pārskatatbildības ķēdē. Tās atklāj konstatētās problēmas un trūkumus, kā arī pasākumus, kas paredzēti, lai tos novērstu.

Papildus finanšu korekcijām un līdzekļu atgūšanai Komisija veic pasākumus, lai novērstu trūkumus, kas rada vidējus un augstākus riskus. Tie ietver informācijas sniegšanu saņēmējiem, kam kļūdu rašanās iespēja ir vislielākā, plašāku vienkāršotu dotāciju veidu izmantojumu, labākas kontroles un to valsts iestāžu spēju palielināšanu, kuru pārvaldības un kontroles sistēmās ir nepilnības.

Ir sācies Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanas posms

2021. gada sākumā izveidotais Atveseļošanas un noturības mehānisms ir jauns, uz izpildi balstīts instruments, kam ir izņēmuma un pagaidu raksturs un kas kalpo ES atveseļošanas nolūkiem. Tā kopējais finansējums ir 723,8 miljardi EUR (faktiskajās cenās) — 338 miljardi EUR dotācijās un 385,8 miljardi EUR aizdevumos, un tā mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas sociālo un ekonomisko ietekmi un veicināt ilgstošu atveseļošanu ar zaļo un digitālo pārkārtošanu. Dalībvalstis saņem līdzekļus, kas tiek izmaksāti, pamatojoties uz iepriekš noteiktu starpposma rādītāju un mērķrādītāju sasniegšanu.

Komisija pozitīvi novērtēja divdesmit divus atveseļošanas un noturības plānus, un Padome tos 2021. gadā pieņēma. Šie plāni kopā sastāda 291 miljardu EUR neatmaksājamā finansējuma un 154 miljardus EUR aizdevumos. Šajos 22 atveseļošanas un noturības plānos kopumā ir iekļauti vairāk nekā 3700 pasākumu (no kuriem aptuveni viena trešdaļa ir reformas un divas trešdaļas — investīcijas), kā arī vairāk nekā 5100 starpposma rādītāju un mērķrādītāju, kas jāsasniedz līdz 2026. gadam.

Finansējumu izmaksā vairākos maksājumos pēc tam, kad sasniegti starpposma rādītāji un mērķrādītāji, kurus dalībvalstis ir apņēmušās sasniegt. Komisija 2021. gadā izmaksāja 54 miljardus EUR priekšfinansējuma maksājumos 20 dalībvalstīm⁽²²⁾; tas palīdzēja uzsākt dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos izklāstīto investīciju un reformu pasākumu īstenošanu. Pēc maksājuma pieprasījuma saņemšanas 2021. gada novembrī Komisija veica Spānijai pirmo maksājumu par starpposma rādītājiem un mērķrādītājiem 10 miljardu EUR apmērā līdz 2021. gada beigām.

Tā kā mehānisms ir uz izpildi balstīts instruments, Komisijas veikto maksājumu likumība un pareizība ir atkarīga no starpposma rādītāju un mērķrādītāju faktiskās sasniegšanas. Dalībvalstīm ir primārā atbildība par ES finanšu interešu aizsardzību, tajā skaitā par atbilstību piemērojamiem ES un valsts tiesību aktiem. Šim nolūkam tās ievieša atbilstošas kontroles sistēmas valsts līmenī, jo īpaši lai novērstu, atklātu un labotu ar krāpšanu, korupciju un interešu konfliktiem saistītus pārkāpumus un izvairītos no dubultas finansēšanas.

Rezultātā Komisijas kontroles ir vērstas uz saskaņoto starpposma rādītāju un mērķrādītāju sasniegšanu apmierinošā līmenī. Lai nodrošinātu pareizu finanšu pārvaldību, Komisija paļaujas uz dalībvalstu īstenojamajām kontrolēm un pēc vajadzības tās papildina turpmāk aprakstītajos trīs posmos.

- Novērtējot atveseļošanas un noturības plānus, Komisija vērtē dalībvalstu kontroles sistēmas un aicina dalībvalstis iekļaut plānos papildu starpposma rādītājus, lai novērstu konstatētās nepilnības pirms pirmā maksājuma veikšanas.
- Mehānisma īstenošanas laikā Komisija novērtē, vai starpposma rādītāji un mērķrādītāji ir sasniegti apmierinošā līmenī un vai ir izpildīti visi pārējie izmaksas nosacījumi. Ja tas tā nav, maksājumi tiek apturēti vai proporcionāli samazināti. Lai aizsargātu ES finanšu intereses, Komisija arī revidē dalībvalstu pārvaldības un kontroles sistēmu darbību un jo īpaši pasākumus, kuru mērķis ir novērst, atklāt un labot ar krāpšanu, korupciju, interešu konfliktu saistītus pārkāpumus un dubultās finansēšanas gadījumus.

⁽²²⁾ Trīja nelūdza priekšfinansējumu, savukārt Somija saņēma maksājumu tikai 2022. gada janvārī.

- Pēc izmaksu veikšanas Komisija var veikt *ex post* kontroles un revīzijas⁽²³⁾ starpposma rādītāju un mērķrādītāju sasniegšanas pārbaudei. Ja ir aizdomas par nopietniem pārkāpumiem, Komisija var veikt arī *ad hoc* revīzijas. Attiecīgos gadījumos Komisija atgūs proporcionālas summas vai pieprasīs veikt aizdevumu atmaksu pirms termiņa.

Lai novērtētu ar darbībām saistītā riska līmeni, Komisija veic revīziju un kontroļu rezultātu kvalitatīvu novērtējumu gan dalībvalstu, gan Komisijas līmenī. Tā kā maksājumi ir balstīti uz starpposma rādītāju un mērķrādītāju izpildes kvalitatīvu novērtējumu un šie starpposma rādītāji un mērķrādītāji ir ļoti dažādi, kontroles rezultātus nevar ekstrapolēt. Tāpēc atšķirībā no citām finansēšanas programmām jāpilnu kļūdu īpatsvaru, pamatojoties uz statistikas metodēm, nav iespējams noteikt.

Pamatojoties uz pozitīvo pierādījumu novērtējumu par maksājuma pieprasījuma starpposma rādītāju izpildi, **deleģētais kredītrīkotājs apstiprināja, ka viņam ir pamatota pārliecība** par 2021. gadā veiktā vienotā maksājuma likumību un pareizību saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu.

Vadības secinājums

Komisija nodrošina, ka ES budžets kalpo pilsoņiem. Pateicoties ieviestajiem efektīvajiem rīkiem un proaktīvai ES budžeta pārvaldībai, Komisija ir spējusi īstenot savus politikas mērķus un reaģēt uz daudzajām problēmām. Komisija atbalsta saņēmējiem, īstenošanas partneriem un dalībvalstīm ir nodrošinājusi vajadzīgo elastīguma pakāpi, vienlaikus nodrošinot pareizu finanšu pārvaldību un uzturot pienācīgu pārliecības līmeni par ES budžeta pārvaldību

Visi deleģētie kredītrīkotāji ir apliecinājuši pamatotu pārliecību, lai gan attiecīgos gadījumos tās bija ar atrunām. Gada darbības pārskati liecina, ka visi Komisijas dienesti ir ieviesuši stingras iekšējās kontroles, un ietver pierādījumus centieniem, kas īstenoti, lai uzlabotu izmaksu lietderību, vēl vairāk vienkāršotu noteikumus un pienācīgi aizsargātu budžetu pret krāpšanu, kļūdām un pārkāpumiem.

Pamatojoties uz ticamības deklarācijām un atrunām gada darbības pārskatos un ņemot vērā iekšējā revidenta atzinumu, komisāru kolēģija pieņem šo *gada ziņojumu par ES budžeta pārvaldību un sniegumu 2021. finanšu gadā* un uzņemas vispārēju politisko atbildību par ES budžeta pārvaldību.

⁽²³⁾ Saskaņā ar finansēšanas nolīgumu *ex post* revīziju var veikt periodā līdz pieciem gadiem, sākot no dienas, kad ir iesniegts pēdējais maksājums.

Nākotnes tendences: perspektīva 2022. gadam un tālākai nākotnei

Ņemot vērā pastāvīgās nopietnās grūtības, joprojām ir būtiska cieša sadarbība ar citām ES iestādēm un dalībvalstīm. Tāpat kā pieredzēts pandēmijas laikā, dramatiskā notikumu attīstība Ukrainā apliecina, ka stingra un koordinēta ES līmeņa atbildes reakcija ir gan nepieciešama, gan pamatota kā neaizstājams papildinājums dalībvalstu darbam.

2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas ierobežojumi apgrūtinās ES iespējas pilnā apmērā reaģēt uz situāciju pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā. Komisija ir apņēmusies nodrošināt, lai katrs euro ES budžetā tiktu izmantots maksimāli efektīvi, arī pārdalot un mainot prioritātes, ja rodas neparedzētas grūtības. Tomēr pastāv robežas, cik daudz iespējams sasniegt pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas ierobežojumu ietvaros. Liela daļa budžeta elastības jau ir izsmelta, reaģējot uz vairākām krīzēm, kā rezultātā būs mazāk iespēju reaģēt uz nākotnes krīzēm. Tāpēc ir steidzami jāapsver, kā nodrošināt ES budžeta spēju atbildēt uz daudzajām prasībām un cerībām, kas uz to liktas šajos ārkārtīgi nemierīgajos laikos.

Komisija ir ierosinājusi veikt mērķorientētu Finanšu regulas pārskatīšanu⁽²⁴⁾. Ņemot vērā to, ka 2018. gada pārskatīšanas rezultātā ieviestajām izmaiņām ir vajadzīgs laiks, līdz tās pilnībā iedarbojas, šajā priekšlikumā galvenā uzmanība ir pievērsta saskaņošanai ar jauno ilgtermiņa budžetu, noteiktiem uzlabojumiem krīzes pārvarēšanā, ņemot vērā Covid-19 krīzes laikā gūto pieredzi, un pastiprinātai ES finanšu interešu aizsardzībai.

Komisija pilda savu apņemšanos turpināt nodrošināt dalībvalstīm vienotu datizraces un riska novērtēšanas rīku (*Arachne*). Tā palīdz programmas iestādēm identificēt izdevumu riskus, pielāgojot rīku, kas ir dalībvalstu rīcībā saskaņā ar iepriekšējo finanšu shēmu. Komisija turpinās piedāvāt atbalstu dalībvalstīm rīka efektīvai izmantošanai. Pašreiz notiekošajā Finanšu regulas pārskatīšanā Komisija ierosināja pastiprināt šā datizraces un riska novērtēšanas rīka izmantošanu.

Tiesa 2022. gada 16. februārī apstiprināja Regulas (ES, Euratom) 2020/2092 par **vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai** spēkā esību, ko bija apstrīdējušas divas dalībvalstis — Ungārija un Polija. Komisija 2022. gada martā pieņēma vadlīnijas par regulas piemērošanu. Pēc visa 2021. gada gaitā veiktā darba Komisija 2022. gada aprīlī nosūtīja Ungārijai pirmo paziņojumu kā nākamo darbību saskaņā ar vispārējo nosacītības režīmu, uzsākot procedūru, kuras rezultātā pret dalībvalsti var tikt noteikti pasākumi par tiesiskuma principu pārkāpumiem. Komisija pastāvīgi uzrauga situāciju visās dalībvalstīs un uzsāks procedūru saskaņā ar Nosacītības regulu, ja būs izpildīti priekšnoteikumi.

⁽²⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes priekšlikums regulai par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija), COM(2022) 223.

Getting in touch with the EU

In person

All over the European Union there are hundreds of Europe Direct centres. You can find the address of the centre nearest you online (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

On the phone or in writing

Europe Direct is a service that answers your questions about the European Union. You can contact this service:

- by freephone: 00 800 6 7 8 9 10 11 (certain operators may charge for these calls),
- at the following standard number: +32 22999696,
- via the following form: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_en.

Finding information about the EU

Online

Information about the European Union in all the official languages of the EU is available on the Europa website (european-union.europa.eu).

EU publications

You can view or order EU publications at op.europa.eu/en/publications. Multiple copies of free publications can be obtained by contacting Europe Direct or your local documentation centre (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

EU law and related documents

For access to legal information from the EU, including all EU law since 1951 in all the official language versions, go to EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

EU open data

The portal data.europa.eu provides access to open datasets from the EU institutions, bodies and agencies. These can be downloaded and reused for free, for both commercial and non-commercial purposes. The portal also provides access to a wealth of datasets from European countries.

